

Makers over speerpunten

Opvattingen van makers en uitvoerend kunstenaars over de speerpuntenbrief Auteursrecht 20©20

In dit artikel vergelijken de auteurs de Speerpuntenbrief Auteursrecht 20©20 met de uitkomsten van een enquête onder vierenhalf duizend makers en uitvoerend kunstenaars. De meeste onderdelen van de brief kunnen op hun instemming rekenen. Maar op de punten waar de brief zich liberaler toont, zijn makers behoudend en op handhaving gericht.

J.N.T. Weda, J.P. Poort en I. Akker

Drs. J.N.T. Weda en drs. I. Akker zijn onderzoeker bij SEO Economisch Onderzoek. Drs. J.P. Poort is senior economisch onderzoeker bij het Instituut voor Informatierecht.

Inleiding

In de *Speerpuntenbrief Auteursrecht 20©20* ontvouwt Staatssecretaris Teeven van Justitie en Veiligheid zijn visie op de ontwikkelingen in het auteursrecht en zijn beleidsplannen voor de komende jaren.¹ Het voorgenomen beleid is gecentreerd rondom vier 'speerpunten'.

Gelijktijdig met de *Speerpuntenbrief* verscheen een onderzoek dat SEO Economisch Onderzoek in een consortium met Paul Rutten en eLaw@Leiden uitvoerde in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) en dat als inbreng diende voor de brief.² Voor dit onderzoek werd in het najaar van 2010 de mening gepeild van ruim viereneenhalf duizend makers en uitvoerend kunstenaars. Deze representatieve groep respondenten had een brede spreiding over creatieve beroepen, leeftijden, inkomensgroepen en andere demografische kenmerken.

Dit artikel bespreekt vanuit een economisch gezichtspunt de onderdelen van het onderzoek die betrekking hebben op de *Speerpuntenbrief*. Op die manier blijkt in hoeverre de beleving van de sector aansluit bij de speerpunten van de brief: een gebrek aan transparantie bij en samenwerking tussen collectieve beheersorganisaties (CBO's), de zwakke contractuele positie van auteurs en kunstenaars, de schade als gevolg van ongeautoriseerd gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken, en beperkingen voor (niet-commercieel) creatief hergebruik van werken.

Speerpunt 1: Vergroten vertrouwen in auteursrecht en CBO's

De staatssecretaris beoogt het vertrouwen in het auteursrecht en de auteursrechtorganisaties te vergroten met meer toezicht, maatschappelijke verantwoording, grotere transparantie van geldstromen, een één-loket-benadering voor gebruikers van auteursrechtelijk beschermde werken en een geschillencommissie voor tarieven.

CBO's (collectieve beheersorganisaties) komen in beeld wanneer het voor de rechthebbende auteurs en makers onmogelijk of onpraktisch is om zelf in onderhandeling te treden over vergoedingen voor het gebruik van beschermde werken. De positie en het functioneren van CBO's is niet onomstreden. Het rapport van de Werkgroep Gerkens rept van wantrouwen bij zowel gebruikers als auteursrechthebbers, intransparantie, te veel en te hoge vergoedingen en ergernis over de wijze van inning.³ Ook in de media verschijnen geregeld kritische berichten over het reilen en zeilen bij verschillende CBO's, zoals in mei van dit jaar over de bestuurscrisis bij Buma/Stemra. De opvattingen van makers en uitvoerenden over de wijze waarop CBO's hun rol in het digitale domein invullen, waren tot voor kort echter onderbelicht.

Uit de enquête van SEO Economisch Onderzoek blijkt allereerst dat aansluiting bij een CBO niet vanzelfsprekend is. Jongere kunstenaars zijn minder vaak bij de voor hen relevante CBO('s) aangesloten dan oudere en ook tussen creatieve disciplines bestaan grote verschillen. Onder ontwerpers, videokunstenaars, beeldend kunstenaars en fotografen is een grote groep niet gelieerd aan een CBO, mede omdat velen van hen de (digitale) exploitatie van hun werk in eigen beheer hebben.

1 Kamerstukken II, 2010/11, 29 838, nr. 29, IEF 9541.

2 J.N.T. Weda, I. Akker, J.P. Poort, P. Rutten, A. Beunen, *Wat er speelt: De positie van makers en uitvoerend kunstenaars in de digitale omgeving*, SEO-rapport 2011, nr.

2011-17, www.seo.nl/uploads/media/2011-17_Wat_er_speelt.pdf.

3 A. Gerkens, P. Smeets, F. Teeven, N. Van Vroonhoven-Kok, 'Auteursrechten: een rapport', 17 juni 2009, IEF 7973.

Aangesloten zijn over het algemeen positief over hun CBO: een overgrote meerderheid erkent het bestaansrecht van de CBO als collectieve belangenbehartiger. 65-85% van hen spreekt algehele tevredenheid uit. De bandbreedte impliceert wel dat CBO's verschillend worden gewaardeerd.

Lira oogst de hoogste algemene tevredenheid, terwijl Buma/Stemra het laagst scoort. Verder blijkt de waardering samen te hangen met financiële afhankelijkheid van de CBO: respondenten die een groter deel van hun inkomen betrekken uit rechtenvergoedingen, staan positiever tegenover hun CBO. Aangezien dit vooral de wat oudere kunstenaars betreft – zij hebben doorgaans een groter oeuvre – klinkt het eerder genoemde leeftijdseffect hier door.

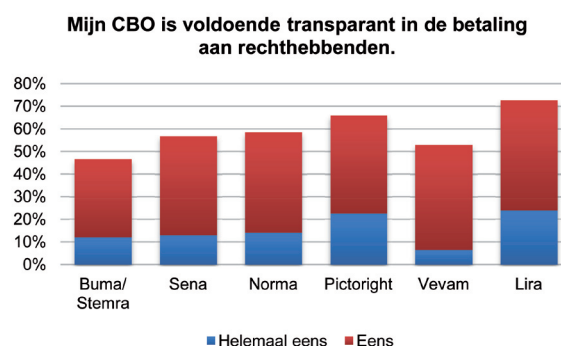
Het algehele tevredenheidoordeel verhuult de specifieke pijnpunten die Teeven in zijn brief aansnijdt. Hij benadrukt dat een duidelijk en transparant systeem voor de inning en verdeling van rechten cruciaal is voor het vertrouwen in auteursrecht. Juist op dit punt zijn veel CBO-aangesloten echter ontevreden. Figuur 1 maakt duidelijk dat bij Buma/Stemra en Vevam slechts de helft van de leden vindt dat betalingen transparant zijn.⁴ Ook bij andere CBO's is de waardering van dit aspect lager dan het algehele oordeel. Hetzelfde geldt voor de waardering van externe communicatie en inspraak, te zien in Figuur 2 en Figuur 3. CBO-leden zijn onzeker over de ruimte die aansluitcontracten bieden om zelf te kunnen bepalen welke rechten zij wel en niet door hun CBO laten behartigen: ongeveer de helft van hen kon hierover geen mening vormen.

Op de open vraag wat respondenten veranderd willen zien aan hun CBO, werden niet verrassend transparantie, communicatie en informatievoorziening het vaakst genoemd als verbeterpunten.⁵

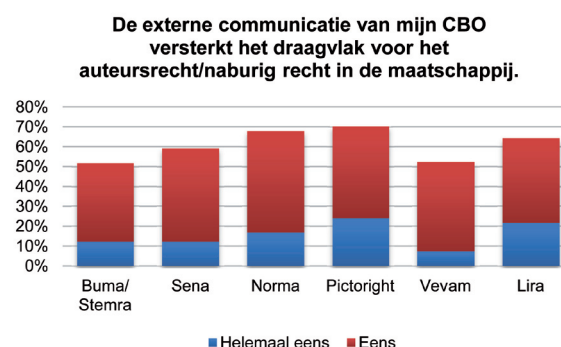
De suggestie om CBO's te laten onderhandelen over digitaal hergebruik van werken, zodat anderen dit tegen een vergoeding op internet mogen zetten, kan rekenen op bijval. Figuur 4 maakt duidelijk dat makers en uitvoerend kunstenaars die aangeven de exploitatie van hun werk bij voorkeur zelf te doen, logischerwijze minder zien in collectieve onderhandelingen.⁶

In de speerpuntenbrief maakt het kabinet zich sterk voor samenwerking tussen auteursrechtorganisaties en de realisering van een één-loket-benadering, ook wel bekend als *one-stop-shopping*. Dit is deels ingegeven door voorstellen van de Europese Commissie over collectief rechtenbeheer. Gebruikers van auteursrechtelijk beschermd materiaal zouden zich tot één loket moeten kunnen wenden om opgave te doen van bijvoorbeeld muziekgebruik. Samenwerking tussen CBO's binnen landsgrenzen verlaagt de transactie-

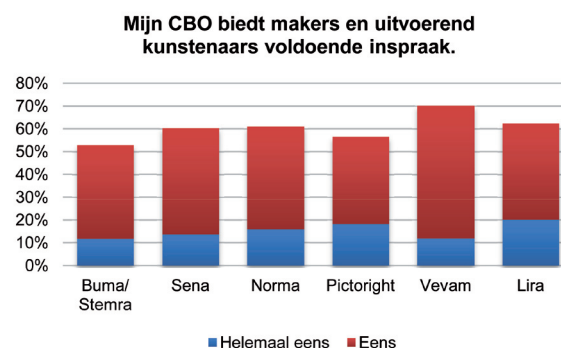
Figuur 1 Transparantie CBO

Figuur 2 Externe communicatie CBO

Figuur 3 Inspraak bij CBO

Figuur 4 Collectief onderhandelen over digitaal hergebruik

4 Ten behoeve van de leesbaarheid van figuren zijn de categorieën 'noch eens, noch oneens', 'oneens', 'helemaal oneens' en 'weet niet/geen mening' niet afgebeeld. In gevallen waar deze antwoordcategorieën een afwijkend beeld geven is dat in de tekst vermeld.

5 Vooral over Buma/Stemra kwam een naar verhouding groot aantal (434) open antwoorden.

6 Voorts zijn jonge makers en uitvoerenden en fotografen en videokunstenaars minder vaak voorstander van collectieve onderhandeling door hun CBO.

kosten voor afnemers/gebruikers van multimediale producten, terwijl internationale samenwerking tussen CBO's voorkomt dat aanbieders als Spotify zich voor rechtenvergoedingen moeten wenden tot tientallen CBO's.

In de enquête onder makers en uitvoerenden is een one-stop-shopping-initiatief in de audiovisuele sector voorgesteld aan respondenten uit de filmsector. Portal Audiovisuele Makers (PAM) is een loket waar producenten, omroepen en distributeurs kunnen afrekenen voor het gebruik van auteurs- en naburige rechten.⁷ PAM werkt via collectieve licenties, een systeem dat al jaren gebruikelijk is in de Scandinavische landen. Wat opvalt aan de antwoorden gegeven door de ruim 700 scenarioschrijvers, regisseurs en acteurs, is dat ongeveer 40% niet geopinieerd is. Dit suggereert dat een groot deel van de respondenten niet bekend is met PAM, of in ieder geval niet weet wat PAM betekent voor hun verdienmogelijkheden, publieksbereik en rechtenbehartiging. Tevens wijst het erop dat de baten van een één-loketbenadering in eerste instantie vooral aan de vraagzijde van de markt liggen, en minder aan de aanbodzijde.

Speerpunt 2: Versterken contractuele positie auteurs en kunstenaars

Het auteursrecht en de naburige rechten verlenen auteurs en uitvoerend kunstenaars een wettelijk monopolie over hun eigen werk, maar het grote aanbod aan substituten zorgt ervoor dat dit niet leidt tot een sterke positie ten opzichte van exploitanten en opdrachtgevers.⁸ De overheid stelt dat de onderhandelingspositie van makers en uitvoerenden de laatste jaren is verslechterd door schaalvergroting en fusies bij mediabedrijven en uitgeverijen. De machtsbalans zou hierdoor te veel verschoven zijn richting exploitanten.

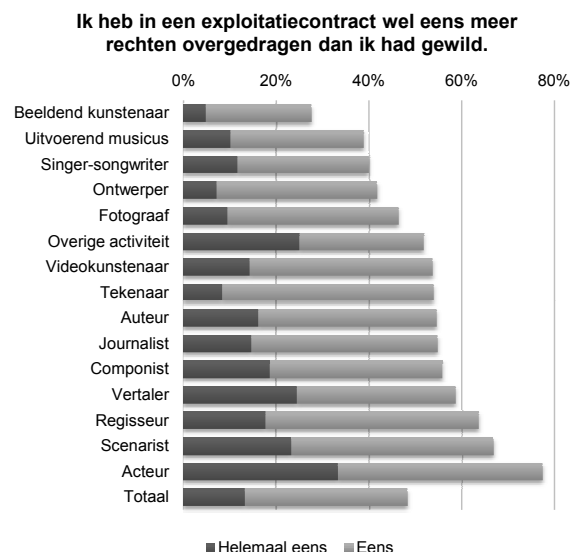
De ervaringen en opinies van makers en uitvoerend kunstenaars sluiten hierbij aan. Ruim de helft beschouwt zijn onderhandelingspositie als zwak, zie Figuur 5. Onder vertalers en acteurs is dit zelfs driekwart van de respondenten. Vertalers maar ook auteurs (niet zijnde journalisten) ervaren naar eigen zeggen veel concurrentie bij het binnenhalen van opdrachten. Opdrachtgevers zouden hun inkoopmacht te gelde maken door voor hen gunstige maar de voor de vertaler/auteur ongunstige voorwaarden te bedingen.

Voor betrokkenen bij filmproducties – acteurs, regisseurs en scenaristen – bevat de Auteurswet een specifieke regeling voor rechtenoverdracht. Bepaalde auteursrechten van makers worden verondersteld te zijn overgedragen aan de filmproducent (artikel 45d Aw), wat kan verklaren waarom zij bovengemiddeld ontevreden zijn over hun onderhandelingspositie en waarom 65-75% van hen melding maakt van ongewilde rechtenoverdracht (Figuur 6). Merk overigens op dat de voorgestelde wijzigingen in het Auteurscontractenrecht juist hieraan niets zullen veranderen.

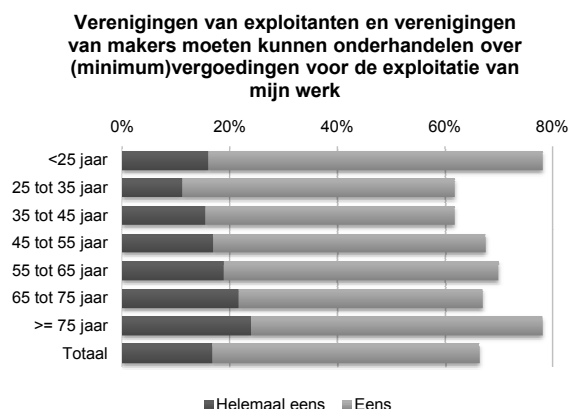
Figuur 5 Zwakte onderhandelingspositie

Figuur 6 Ongewilde rechtenoverdracht

Figuur 7 (Minimum)vergoedingen

Het lijkt onwaarschijnlijk dat ongewilde rechtenoverdracht het gevolg is van een gebrek aan alertheid van de

⁷ Zie www.portal-pam.nl.

⁸ J.P. Poort en J.J.M. Theeuwes, 'Prova d'Orchestra: Een economische analyse van het voorontwerp auteurscontractenrecht,' AMI 2010/5, p. 137-145.

maker of uitvoerend kunstenaar bij het afsluiten van het contract: de overgrote meerderheid geeft aan een exploitatiecontract pas te tekenen na het gelezen en begrepen te hebben.

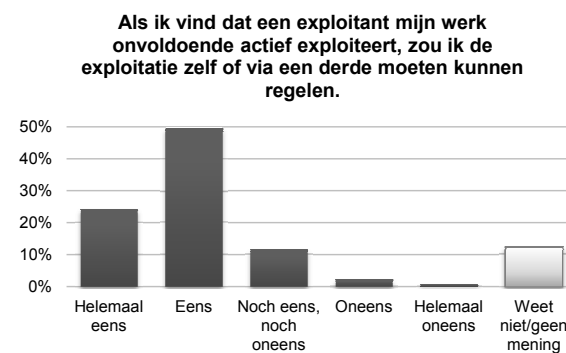
Met een aantal wijzigingen in de Auteurswet poogt het kabinet de rechtspositie van makers en uitvoerend kunstenaars ten opzichte van exploitanten te versterken. Een voorstel daartoe ligt momenteel bij de Raad van State voor advies, maar het is al vrij duidelijk hoe dit voorstel eruit ziet, aangezien vorig jaar een openbare consultatie is gehouden over een voorontwerp en staatssecretaris Teeven op 17 juni 2011 uitvoerig op het voorstel inging tijdens een lezing voor de Nederlandse Vereniging van Journalisten.⁹ In de enquête is aandacht gegeven aan onder meer de collectieve onderhandelingen over (minimum)vergoedingen en digitaal hergebruik, de *non-usus*-regeling en aan de *best-seller*-regeling.

Het wetsvoorstel geeft makers het recht op een minimumvergoeding, waarover verenigingen van exploitanten en van makers collectief kunnen onderhandelen, waarna de Minister van OC&W deze vaststelt. Ruim 60% van de makers en uitvoerend kunstenaars is voorstander van een dergelijke regeling (Figuur 7). Dat jonge en oude makers in ongeveer gelijke mate hiermee instemmen is opmerkelijk, omdat minimumvergoedingen naar verwachting juist voor jonge makers ongunstig zullen uitpakken. Oudere, gearriveerde makers met goede contacten en portfolio's zullen weinig problemen ondervinden om de minimumvergoedingen of meer te bedingen, maar voor jonge, beginnende kunstenaars wordt het lastig om zich 'in te vechten' met lage tarieven.¹⁰

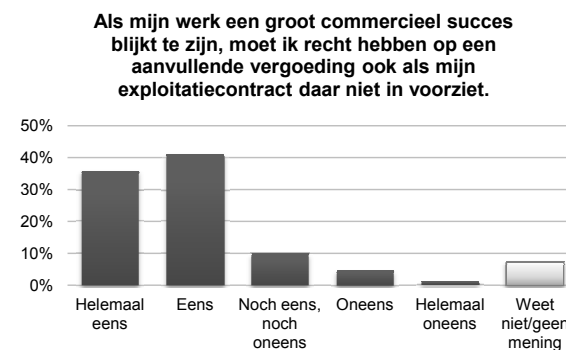
De voorgestelde *non-usus*-regeling stelt makers in staat om een licentiecontract open te breken wanneer de exploitant zich onvoldoende inspanst om de rechten te exploiteren, bijvoorbeeld wanneer de maker exploitatiemogelijkheden ziet die de exploitant onbenut laat. Over de hele linie geeft 40% van de makers aan dat dit wel eens voorkomt, maar dit loopt op tot 60-70% onder componisten, journalisten, auteurs en videokunstenaars.¹¹ Zowel makers als consumenten zijn niet gebaat bij werken die onbenut op de planken blijven liggen. Een ruime meerderheid is dan ook voorstander van een *non-usus*-regeling, zie Figuur 8.

Door een *bestseller*-regeling (ook wel disproportionaliteitsregel genoemd) kunnen makers een hogere vergoeding claimen bij hun exploitant op het moment dat een werk een onvoorzien groot commercieel succes blijkt – ook als daarover geen afspraken zijn gemaakt in het exploita-

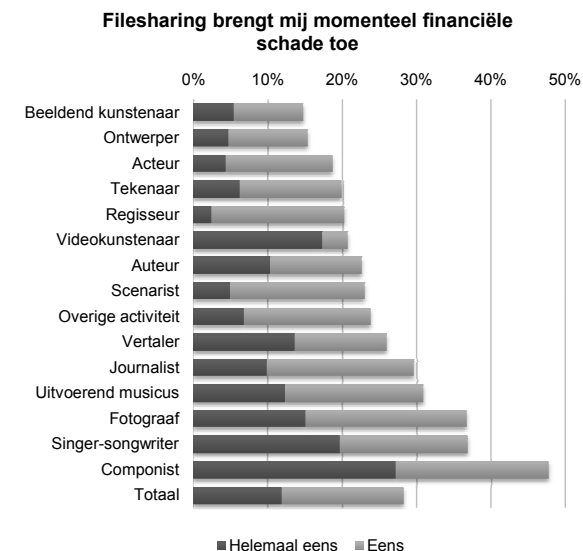
Figuur 8 *Non-usus*-regeling

Figuur 9 *Bestseller*-regeling

Figuur 10 *Schade door filesharing*

tiecontract – en hun inkomsten niet meer in verhouding staan tot die van de exploitant. Figuur 9 maakt duidelijk dat driekwart van de makers hier enthousiast over is. Net als het recht op een billijke (minimum)vergoeding is het echter de vraag of auteurs zich bewust zijn van de keerzijden van de regeling.¹²

⁹ Toespraak staatssecretaris Teeven, 17 juni 2011, website NVJ (<http://bit.ly/mmQ7UI>).

¹⁰ J.P. Poort en J.J.M. Theeuwes, 'Prova d'Orchestra: Een economische analyse van het voorontwerp auteurscontractenrecht,' AMI 2010/5, p. 137-145.

¹¹ Het doorsnee percentage, 40%, wordt bovendien vertekend door respondenten die hun (digitale) exploitatie in eigen beheer houden en dus geen mening hebben over onbenutte exploitatiekansen door exploitanten. Exclusief deze groep vindt de helft van makers en uitvoerenden dat de exploitant wel eens kansen

laat liggen.

¹² Als het überhaupt mogelijk blijkt vast te stellen wanneer sprake is van een 'onverwacht succes', zal het exploitanten terughoudender maken te investeren in jong talent. Ook zullen vaste vergoedingen en voorschotten meer plaats maken voor royalty's, waardoor de inkomsten van makers onzekender worden. Voor een meer uitvoerige bespreking, zie: J.P. Poort en J.J.M. Theeuwes, 'Prova d'Orchestra: Een economische analyse van het voorontwerp auteurscontractenrecht' AMI 2010/5, p. 137-145.

Speerpunt 3: Bevorderen en beschermen van nieuwe bedrijfsmodellen

Staatsecretaris Teeven beoogt nieuwe bedrijfsmodellen te bevorderen door meer mogelijkheden te creëren om websites voor ongeautoriseerde uitwisseling van muziek, films, games en boeken (*filesharing*) te bestrijden. Consumenten die op beperkte schaal up- en downloaden worden niet aangepakt, al wordt downloaden uit evident illegale bron wel onrechtmatig.

Meer handhaving kan op de steun rekenen van de meeste makers. Vooral makers in de muziekbranche en fotografen geven aan schade te lijden door filesharing (Figuur 10, p. 167). Componisten en tekstdschrijvers geven aan meer schade te ondervinden dan uitvoerende musici, wat past bij de gedachte dat uitvoerenden meer mogelijkheden hebben eventuele schade door filesharing met *live*-optredens te compenseren.

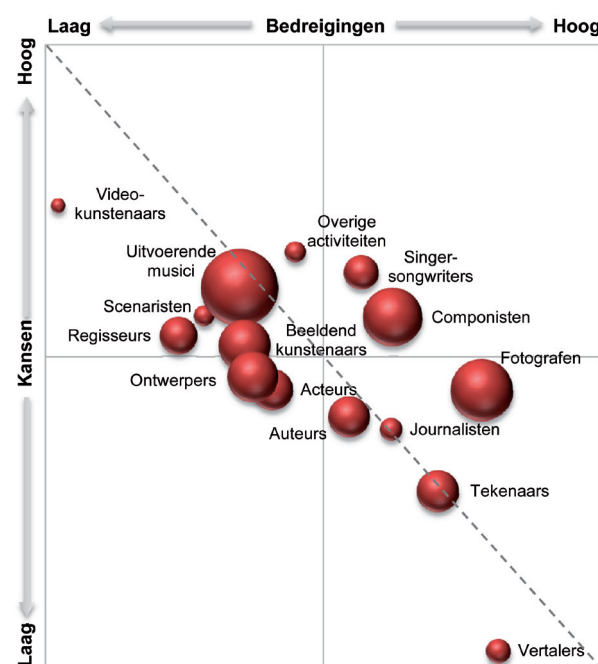
Verder geven oude makers en meer gefortuneerde makers aan meer schade van filesharing te ondervinden dan respectievelijk jonge en minder gefortuneerde makers, wat strookt met een grotere inkomensafhankelijkheid van rechtenvergoedingen van de eerstgenoemde groep. Het sluit bovendien aan bij de hypothese dat filesharing voor bekende artiesten eerder ten koste gaat van verkoop, terwijl het voor beginnende artiesten leidt tot vergroting van het publieksbereik (*sampling*).¹³ Het is daarom niet verrassend dat vooral jonge makers enthousiast zijn over de kansen van filesharing: 70-80% van de makers onder 35 jaar vindt dat filesharing de bekendheid van zijn werk vergroot. Onder makers van 55 jaar of ouder is nog niet de helft het hiermee eens.

Er bestaan grote verschillen tussen de kans- en bedreigingperceptie van de verschillende creatieve disciplines, zoals te zien in Figuur 11. De indices zijn samengesteld uit vragen over verdienmogelijkheden, publieksbereik, filesharing, *remixing*, digitale exploitatie en digitale distributie. De grootte van iedere bol geeft de relatieve grootte van de beroepsgroep aan, de assen geven het gemiddelde over alle groepen weer.

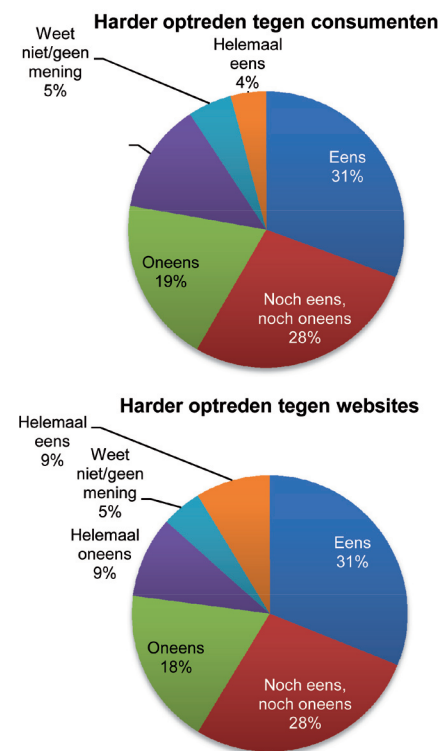
Vertalers, tekenaars en fotografen zien meer dan andere groepen gevaren in digitalisering. Vertalers zijn bovendien zeer pessimistisch over hun kansen. Vermoedelijk is hun als zwak ervaren onderhandelingspositie (zie Figuur 5) hier debet aan.

Uitvoerende musici zijn optimistisch. Ze scoren hoog op kansen en laag op bedreigingen van digitalisering, ondanks de brede perceptie dat juist de muziekbranche veel schade ondervindt van illegale verspreiding van werken. In lijn met Figuur 10 bestaat er een verschil tussen enerzijds uitvoerende musici en anderzijds componisten en singer-song-

Figuur 11 Kansen- en bedreigingenindex

Figuur 12 Harder optreden tegen filesharing

writers, die evenveel kansen zien als uitvoerende musici maar meer bedreigingen.

In zijn speerpuntenbrief kiest Staatssecretaris Teeven ervoor websites wel maar consumenten niet aan te pakken. Er komen zelfs wettelijke waarborgen die verhinderen dat rechthebbenden afgifte kunnen afdwingen van persoons-

13 A. Huygen, P. Rutten, S. Huveneers, S. Limonard, J.P. Poort, J. Leenheer, K. Jansen, N. van Eijk, N. Helberger, *Ups and downs: Economische en culturele gevolgen van*

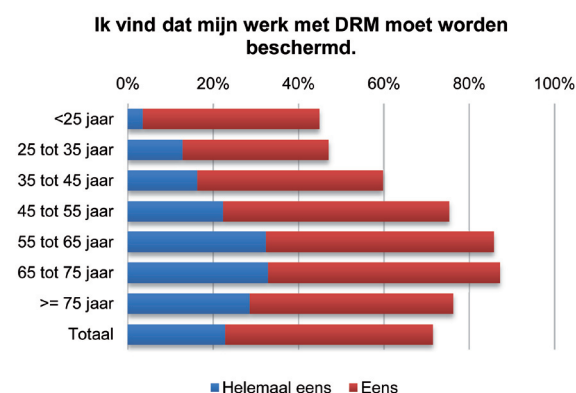
file sharing voor muziek, film en games. Delft/Amsterdam: TNO/SEO Economisch Onderzoek/IViR, 2009. www.ivir.nl/publicaties/vaneijk/Ups_And_Downs.pdf.

gegevens van consumenten die op beperkte schaal up- en downloaden. Uit Figuur 12 blijkt dat de makers en uitvoerenden zelf dit onderscheid niet nodig vinden: websites en consumenten zouden wat hen betreft even hard aangepakt mogen worden.

Net als bij meeste stellingen over filesharing is ook bij handhaving een duidelijk leeftijdseffect waarneembaar: jongere respondenten nemen een veel mildere houding aan dan oudere. Het verband tussen financiële schade als gevolg van filesharing en de wens om een hardere aanpak ervan is minder eenduidig. Zo zijn de muzikale beroepen – die de meeste financiële schade van filesharing ervaren (zie Figuur 10) – niet bovengemiddeld voor strengere handhaving. Daarentegen is 70 tot 80 procent van auteurs en vertalers voor een hardere aanpak van consumenten die zonder toestemming auteursrechtelijk beschermde werken uitwisselen, terwijl Figuur 10 uitwijst dat slechts een kwart van hen hiervan financiële schade zegt te lijden.

Digital Rights Management (DRM) omvat onder meer technologische gebruiksbeperkingen die ongeautoriseerd gebruik tegengaan en betaling voor het gebruik waarborgen. Aan makers die menen dat DRM binnen hun vakgebied wordt (of zal worden) toegepast, is gevraagd wat DRM betekent voor hun verdienmogelijkheden en publieksbereik.¹⁴ Ongeveer 70 procent van hen denkt dat DRM bijdraagt aan eigen verdienmogelijkheden en die van hun exploitant. Een gelijk aandeel vindt dat zijn werk met DRM beschermd moet worden, hoewel dit sterk verschilt tussen jonge en oude makers (Figuur 13). De keerzijden van DRM, namelijk dat het een belemmering kan vormen voor goedwillende gebruikers en publieksbereik kan schaden, wordt afhankelijk van de creatieve discipline slechts door 15 tot 30 procent van de respondenten erkend. Wederom speelt leeftijd een belangrijke rol: jonge makers hebben meer oog voor de keerzijden van DRM dan oude.

Figuur 13 Bescherming werk met DRM

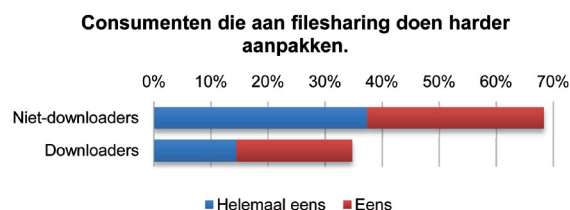
14 Een opvallend groot deel van de respondenten, in sommige disciplines oplopend tot 50%, wist niet of DRM momenteel of in de toekomst relevant voor hen is.

15 Zie noot 13.

Ook is respondenten gevraagd of zij afgelopen jaar zelf wel eens auteursrechtelijk beschermd werk hebben gedownload uit illegale bron. Iets meer dan 20% gaf dit toe. Het ging daarbij vooral om muziek en films. Dit percentage ligt duidelijk onder het landelijk gemiddelde, dat volgens een enquête in 2008 op 44% lag.¹⁵ Een meerderheid van 70% gaf aan nooit te downloaden uit illegale bron en de rest wist dit niet zeker of wilde de vraag niet beantwoorden.

Een logische vervolgstap is te kijken of downloaders een andere mening over filesharing hebben dan niet-downloaders. Figuur 14 toont dat downloaders veel milder zijn in hun opvatting over handhaving van filesharing. Dit gezegd hebbende, is nog altijd 35 procent van de downloaders voor het harder aanpakken van consumenten die zonder toestemming beschermde bestanden uitwisselen.¹⁶

Figuur 14 Downloaders versus niet-downloaders

Speerpunt 4: steun aan EU-plannen voor fair use-exceptie

In speerpunt 4 pleit Staatssecretaris Teeven onder meer voor een EU-brede discussie over een *fair use*-exceptie gericht op het stimuleren van (niet-commercieel) hergebruik van werken, zogeheten *user-created-content*.¹⁷

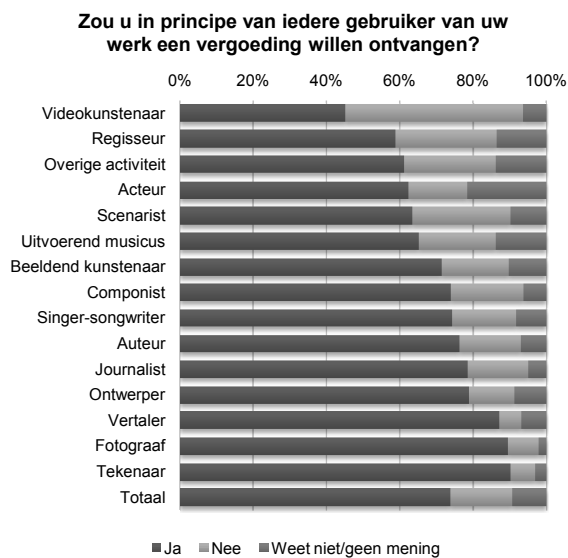
Respondenten is, in een algemene context, gevraagd naar hun houding ten opzichte van vergoedingsuitzonderingen. Figuur 15 laat er geen twijfel over bestaan dat de meeste auteurs en kunstenaars hier geen voorstander van zijn. Toch zijn ook hier grote verschillen tussen beroepsgroepen. Vertalers, fotografen en tekenaars zijn het meest gekant tegen vergoedingsuitzonderingen, terwijl videokunstenaars, die in hun werken regelmatig het werk van anderen (her)gebruiken, zich veel liberaler opstellen.

Makers die zich positief opstelden ten opzichte van vergoedingsuitzonderingen zijn coulant voor privé-personen en organisaties zonder winstoogmerk – onderwijsinstellingen, bibliotheken, musea, archieven en ideële organisaties – maar vrijwel niemand van hen is een voorstander van vergoedingsuitzonderingen voor commerciële organisaties.

16 De cijfers over aanpak van websites die filesharing-faciliteren zijn vrijwel identiek.

17 De twee andere thema's van speerpunt 4 – Europese regelgeving over verweerde werken en het opheffen van territoriale beperkingen van auteursrechtlicenties – vielen buiten de reikwijdte van de enquête.

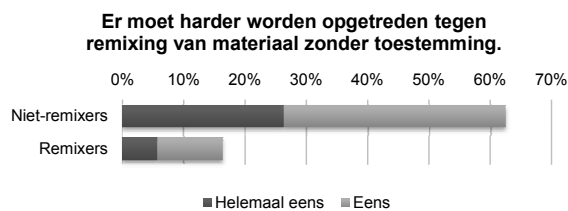
Figuur 15 Vergoeding van iedere gebruiker

Een auteursrechtelijke uitzondering voor user-created-content is in de enquête niet expliciet aan de orde gekomen. Wel is de makers en uitvoerenden in bredere zin gevraagd naar hun opvattingen over het hergebruik van beschermd materiaal (remixing) zonder toestemming vooraf. Zij blijken nauwelijks verschillend te denken over filescharen en remixing. Ruim de helft van de makers vindt dat er harder opgetreden moet worden tegen remixing.¹⁸ Bijna de helft ziet in remixing zelfs een bedreiging voor zijn inkomsten.

Figuur 16 maakt net als voor filescharen een vergelijking tussen mensen die zelf wel en niet aan remixing doen en hun houding over de aanpak ervan. Het verschil tussen remixers en niet-remixers is groot. Makers en uitvoerenden zijn dus consequenter in hun opvatting over remixing dan in die over filescharen.

Figuur 16 Remixers versus niet-remixers

Voorts is slechts 10% van respondenten gecharmeerd van remixing van hun werk door anderen, zie Figuur 17. Merk opnieuw op dat deze stelling betrekking heeft op bewerking *zonder* toestemming van de rechthebbende. Mogelijk wordt remixing wel gewaardeerd indien hier vooraf toestemming voor wordt gevraagd. Dit laat onverlet dat mensen die zelf aan remixing doen een tamelijk inconsequente houding aannemen ten opzichte van remixing van hun eigen werk: minder dan de helft van de remixers kan bewerking van eigen werk waarderen.

Figuur 17 Waardering van remixen

Het is kortom zeer twijfelachtig of een fair use-exceptie ter stimulering van user-created-content kan rekenen op steun van de culturele en creatieve sector.

Conclusies

Een speerpuntingswijze vergelijking tussen de brief *Auteursrecht 20©20* van Staatssecretaris Teeven en de opvattingen van makers en uitvoerend kunstenaars, zoals die blijken uit het onderzoek *Wat er speelt*, leert dat de brief over het algemeen op instemming kan rekenen. Makers en uitvoerenden beschouwen hun onderhandelingspositie tegenover opdrachtgevers en exploitanten veelal als zwak en zijn voorstander van maatregelen om die positie te verstevigen, ook al blijkt uit economische analyse dat die mogelijk averechts zullen werken. Tevens zijn zij groot voorstander van maatregelen om ongeautoriseerde filescharen te bestrijden.

De opvattingen van makers en uitvoerenden over de CBO's zijn minder alarmerend dan de berichtgeving in de media soms doet vermoeden, maar duidelijk is wel dat de transparantie over vergoedingen, de inspraak en de communicatie van de CBO's voor verbetering vatbaar is.

Op de aspecten waar de speerpuntenbrief zich liberaler toont, blijken makers en uitvoerenden echter behoudend en op handhaving gericht. Grote groepen zien digitale distributie en exploitatie vooral als een bedreiging. Wat wel opvalt, is dat uitvoerende musici, die als eerste getroffen zijn door de gevolgen van filescharen, over het algemeen positiever staan tegenover de toekomst: zij zien meer kansen en minder bedreigingen dan de andere disciplines.

Vergoedingsuitzonderingen kunnen op weinig steun rekenen. Filescharen en remixing zien ze als een bedreiging voor hun inkomsten of keuren ze om andere redenen af. De bestrijding van filescharen mag wat hen betreft net zozeer op consumenten gericht zijn als op websites. Zelfs makers en uitvoerend kunstenaars die zelf downloaden uit illegale bron en remixen kunnen maar beperkt begrip opbrengen wanneer hun eigen werk gedownload of geremixt wordt.

¹⁸ Net als bij filescharen geldt dat oudere makers en kunstenaars sterkere voorstanders van harder optreden zijn dan jongere.